

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТАРШОКЛАСНИКІВ В АНГЛОМОВНОМУ ЧИТАННІ КРАЇНОЗНАВЧИХ
ТЕКСТІВ**

**Напрямок підготовки: 6.020303 Філологія (англійська)»
ОС — бакалавр**

Виконавець: Бобуська К.В.

студентка V- курсу групи ФА-5 (з)

_____

(підпис)

Науковий керівник:

канд.пед.наук, доц. Бопко І.З.

_____

(підпис)

Робота допускається до захисту:

Зав. кафедрою:

док.пед.наук, доц. Теличко Н.В

_____

(підпис)

«___» _____ 2020 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ЧИТАННІ В КУРСІ КРАЇНОЗНАВСТВА	8
1.1. Психологічні та культурологічні передумови формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності у читанні на уроках країнознавства	8
1.2. Лінгвістичні основи формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в читанні в курсі за вибором «Країнознавство»	16
Висновки до розділу I	23
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ЧИТАННІ У КУРСІ КРАЇНОЗНАВСТВА.....	25
2.1. Критерії відбору автентичних країнознавчих текстів для формування лінгвосоціокультурної компетентності.....	25
2.2. Підсистема вправ для формування у старшокласників лінгвосоціокультурної компетентності в англomовному читанні в курсі за вибором «Країнознавство»	39
Висновки до розділу 2.....	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність. Пошук перспективних напрямків розвитку загальної середньої освіти України зумовлює революційні зміни та постійну модернізацію освітнього процесу, що ставить перед вітчизняною системою освіти нові завдання в контексті підготовки випускників профільної школи. Проблема підвищення якості освіти набуває ще більшого значення, оскільки сучасний випускник профільної школи має володіти великою кількістю компетентностей, які дозволять йому якісно здійснювати навчання, орієнтоване на майбутню професійну діяльність. Вивчення іноземної мови (ІМ) сприяє інтеграції особистості в систему світової та національної культур, адже випускники профільної школи мають бути здатними сприймати і розуміти не тільки ІМ, а й культуру країни, мова якої вивчається, бути готовими швидко адаптуватися до сучасного міжкультурного простору й активно взаємодіяти у ньому. Під час добору тем культурологічного характеру йдеться не просто про систематичну презентацію країнознавчих знань про країну, мова якої вивчається, а про необхідність навчити учнів сприймати іншу культуру з позицій соціокультурної чутливості (сенсibilізації) та міжкультурної толерантності. В іншому випадку накопичення фактологічного країнознавчого матеріалу може більше спантеличити ніж підготувати до міжкультурного спілкування. Сучасна парадигма шкільної освіти зорієнтована на оволодіння ІМ в інтеграції з міжкультурним спрямуванням його змісту, що забезпечується готовністю випускників профільної школи користуватися ІМ як засобом міжкультурної взаємодії та адаптацією навчальної діяльності учнів до європейських стандартів сучасного світового соціуму (Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України № 1392, 2011; Закон України «Про освіту»).

Проблема формування в учнів профільної школи лінгвосоціокультурної компетентності (ЛСКК) в англomовному читанні на уроках країнознавства зумовлена необхідністю створення відповідної методики навчання в умовах соціального замовлення суспільства на підготовку випускників шкіл, здатних

до міжкультурного спілкування, використовуючи ІМ як засіб спілкування.

Наявні протиріччя і зумовлюють актуальність проблеми формування у старшокласників ЛСКК у читанні на уроках країнознавства. Актуальність проблеми формування в учнів профільної школи ЛСКК в англomовному читанні на уроках країнознавства зумовлена необхідністю створення відповідної методики навчання в умовах соціального замовлення на підготовку конкурентоспроможного випускника профільної школи, здатного до міжкультурного діалогу, і нагальною потребою реформування змісту навчання ІМ в профільній школі.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена не лише відсутністю теоретичних, а й практичних матеріалів належного рівня для формування в учнів профільної школи ЛСКК в англomовному читанні на уроках країнознавства. Важливою особливістю підготовки методичних матеріалів має бути відхід від накопичення лише країнознавчого фактологічного матеріалу про країну, мова якої вивчається, а й відбір матеріалів з урахуванням формування готовності та здатності до міжкультурної комунікації на засадах емпатії, толерантності, неупередженості та доброзичливості.

Лінгвосоціокультурним аспектом навчання ІМ займалися багато видатних дослідників. Були розглянуті основні лінгвокультурні та психологічні аспекти міжкультурного спілкування як культурний компонент мови (Голуб, 2012), розглянуто вивчення ІМ в контексті діалогу культур (Пассов, 2000, 2003; Сафонова 1996, 2001, 2004, 2008), піднімалися питання теорії і практики міжкультурної взаємодії (Тер-Минасова, 2000, 2007), визначено зміст соціокультурної компетенції (Бориско, 2000), вивчено готовність до міжкультурного спілкування (Bennett, 1998; O'Sullivan, 1994; Samovar, 2010; Seelye, 1997; Straub, 1999; Tomalin 1996), створено методику організації навчання іноземних мов і культур (ІМ і К) (Fantini, 1997; Frank 2013).

У контексті проблеми навчання іншомовного читання за останні десятиліття було проведено значну кількість наукових досліджень. Неодноразово зазначена проблема була висвітленою у монографіях зарубіжних авторів (Anderson, 1999; Bimmel, 2000; Brinker, 1997; Day, 1993; Devine, 1988; Nuttal, 1996; Silberstein, 1994; Wallace, 1996; Williams, 1991).

Таким чином, огляд наукових праць свідчить про **актуальність теми дослідження.**

Мета дисертаційного дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці підсистеми вправ для формування в учнів профільної школи ЛСКК в англомовному читанні на уроках країнознавства. Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань:**

1) вивчення психологічних та культурологічних засад навчання читання англомовних текстів із лінгвосоціокультурним потенціалом на уроках країнознавства;

2) характеристика ЛСКК, що формується в процесі читання країнознавчих текстів у старшокласників, аналіз англомовних автентичних текстів країнознавчого змісту для навчання учнів профільної школи читання з метою формування ЛСКК та відбір країнознавчих текстів для курсу за вибором «Країнознавство» 11 клас;

3) визначення методичних принципів, змісту та етапів формування в учнів профільної школи ЛСКК у читанні автентичних країнознавчих текстів, створення підсистеми вправ для формування в учнів профільної школи ЛСКК у читанні на уроках країнознавства.

Об'єктом дослідження є процес формування у старшокласників ЛСКК в англомовному читанні на уроках країнознавства.

Предметом дослідження є формування в учнів профільної школи ЛСКК в англомовному читанні на уроках курсу за вибором «Країнознавство» для 11 класу.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано такі **методи дослідження:** *теоретичні* (критичний аналіз, синтез й узагальнення положень вітчизняних та іноземних джерел із психології, педагогіки, лінгвістики, методики навчання ІМ; *емпіричні* (наукове спостереження за формуванням у

старшокласників ЛСКК в англomовному читанні на уроках країнознавства.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження визначається тим, що удосконалено підходи до визначення мети і змісту формування в учнів профільної школи ЛСКК в англomовному читанні на уроках країнознавства.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у відборі навчальних країнознавчих текстів із сучасних інтернет-джерел, розробці комплексів вправ для курсу за вибором «Країнознавство», об'єднаних у підсистему, укладанні методичних рекомендацій з організації та проведення відповідного навчання, які можуть бути використані вчителями ІМ в практичній професійній діяльності в цілому та викладанні курсу за вибором «Країнознавство» в профільній школі зокрема.

Структура й обсяг дисертації зумовлена її цілями і завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

На основі аналізу методичних праць було досліджено вікові та психологічні передумови навчання учнів старшого шкільного віку в процесі формування ЛСКК в англomовному читанні на уроках країнознавства, були описані соціально-психологічні якості особистості, що є складовими ЛСКК учнів профільної школи. Уточнено зміст формування здатності та готовності до міжкультурного спілкування як компоненту ЛСКК у старшокласників, включаючи спостережливість, сенсibilізацію, зіставлення рідної та іншої культур, аналіз їх відмінностей, рефлексію, емпатію, толерантність, неупередженість та доброзичливість, якими учень школи філологічного профілю повинен оволодіти в освітньому процесі.

Було надано характеристику ЛСКК сформованої у процесі читання країнознавчих текстів у старшокласників; здійснено аналіз англomовних автентичних текстів країнознавчого характеру для навчання читання учнів профільної школи з метою формування ЛСКК та проведено відбір країнознавчих текстів для курсу за вибором «Країнознавство» 11 клас.

З метою ефективного формування у старшокласників ЛСКК на уроках країнознавства в профільній школі, в якості навчального матеріалу було відібрано країнознавчі тексти на основі уточнених критеріїв відбору, а саме: якісні (критерії змісту: автентичність, тематичність, лінгвосоціокультурна та країнознавча цінність, інформативність, естетична привабливість; мовні критерії: лексична, граматична та стилістична складність) і кількісний критерій (адекватність обсягу текстового матеріалу), що створюють теоретичне підґрунтя для організації навчання читання з метою формування ЛСКК в англomовному читанні на уроках країнознавства в профільній школі.

На основі перерахованих критеріїв нами було відібрано країнознавчі тексти, які ввійшли до розроблених нами комплексів вправ для формування в учнів профільної школи ЛСКК в англomовному читанні на уроках курсу за вибором «Країнознавство». Оскільки методика базується на матеріалах з Інтернет-ресурсів, було здійснено відбір країнознавчих текстів з англomовних автентичних сайтів країнознавчого характеру за певними критеріями.

Було визначено методичні принципи, зміст та етапи формування в учнів профільної школи ЛСКК в англomовному читанні автентичних країнознавчих текстів; створено підсистему вправ для формування в учнів профільної школи ЛСКК у читанні на уроках країнознавства, розроблено модель організації навчального процесу формування у старшокласників ЛСКК у читанні на уроках країнознавства.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>